

חזק ואמץ - העצמה וצמיחה במשנת רבותינו

הרב יהושע בביאן | אקטואליה ♦ תובנות ♦ מבט תורני ♦ כלים לחיים

בין סמטאות צפת העתיקה - שביל הזהב שלך

יום שישי, שעות הצהריים המאוחרות, בעיר העתיקה. הרכב מטפס באיטיות על האבנים החלקות בסמטאות צפת, ההגה אחוז בחוזקה שלא לסטות לתעלת הניקוז. הרחוב צר. ילדים בפאות ארוכות מתבדרות ברוח משחקים בו. אני מאט. נוסע בזהירות.

ממולי פוסעת קבוצה, כיפות לבנות, עולה במעלה הרחוב. אחד מהם מסמן לי לעצור. אני עוצר. הוא ניגש לחלון, בידו בקבוק ג'וני ווקר. "תשתה, תשתה", הוא אומר, מוזג לי לכוס קטנה. לא סירבתי. כאן זורמים עם הזרם, לא נגדו.

השמש שוקעת, צובעת את האבן בכתום. הרחובות מתמלאים אנשים. חלקם ממהרים למנחה, חלקם לקבלת שבת, חלקם פשוט נסחפים עם הזרם.

הלכתי עם הזרם. הוא הוליך אותי אל בית הכנסת "בירב", על שם רבי יעקב בירב זצ"ל. מדרגה אחת, ואני במרכזו, בין אנשים בצפיפות. ליד הבימה עמד יהודי מבוגר, מבטא אמריקאי, ואמר הגיגים קצרים בשם ר' שלמה קרליבך זצ"ל. מיד אחר כך פרץ הציבור ב"לכה דודי".

שירה. זמרה. ריקוד. יד אווזת ביד. מעגל נוצר, מתרחב - פסיפס בני אדם מכל צבע, מקבלים בערגה את שבת המלכה. המקום תמיד בתנועה: אנשים נכנסים ויוצאים, חלקם מתבוננים, ויש הרוקדים בכל גופם, שרים מלוא גרונם. אבל לכולם אותו ברק בעיניים, ברק ששמור רק למנגינות קרליבך בצפת העתיקה.

עמדתי שם, מהופנט מהמראה ומהאווירה המחשמלת. אבל השעון לא חיכה לי. קרעתי את עצמי משם, לחפש מניין לערבית. ומהחום המדבק הזה, שתי פסיעות בלבד - ונכנסתי לאוויר אחר לגמרי.

ממש מול "בירב" ניצב "אשכנז", דלתו פתוחה לרחוב שקט, מואר באור חיוור. שני זקנים עמדו בפתחו, כובעיהם הליטאים מונחים בדייקנות, קבצו מניין, מתוך אותם אנשים ממש שחלפו על פניהם בדרכם אל הניגון שממול. לעצור אותם היה כמעט בלתי אפשרי.

עמדתי לצידם. עוד קבוצה חלפה. שוב ביקשו. שוב הצביעו על בית הכנסת שמולם. "אנחנו בדרך לשם", השיבו, והמשיכו הלאה.

עמדתי שם, בין שני הפתחים. משהו בי נמשך לכאן ולשם גם יחד.

פניתי אל הזקנים: "מה נראה לכם, שיגיעו אליכם שהולכים לשמוע ניגוני קרליבך? שום דבר לא יעצור אותם. תניחו להם".

"נו", השיב לי הנמוך מביניהם, בלי להרים את קולו, "ריגוש הם מחפשים. ריגוש חלול. זה לא החיים. זה הבל".

לא הגבתי. לפני דקות ספורות עמדתי שם בעצמי, ולא רציתי לזוז.

מניין מצומצם התאסף לבסוף, ברובו מאנשים שיצאו מ"בירב". סיימנו להתפלל. יצאתי. ממול עדיין בקעו קולות השירה של קבלת שבת, אנשים עדיין צבאו על הדלת. התקדמתי, והקול נמוג לאיטו. אבל שאלה אחת נותרה עומדת בין שני הפתחים ולא זזה: מי צודק? "אשכנז" - קר, חתוך, נטול רגש. "בירב" - חם, מרגש, נלהב.

מי שמתיימר לענות תשובה חד־משמעית לשאלה הזו, תשובתו מגוחכת. זה ויכוח בן דורות; לא אכנס לנעליים שגדולים ממני לא מילא. וזו לא שאלה נקודתית בסמטאות צפת בלבד, היא מסתעפת לכל תחום בחיים: בעבודת ה', במידות, בחינוך, בזוגיות, ואף בגשמיות. קיצוני או מתון, נלהב או מדוד.

אך יש ספר אחד שנמצא כמעט בכל בית יהודי. הרמב"ם. והוא כותב בהלכות דעות מהי דרך הזהב - הדרך הישרה, הנכונה, והמדויקת ביותר:

"הדרך הישרה היא מידה בינונית שבכל דעה ודעה, מכל הדעות שיש לאדם. והיא הדעה שהיא רחוקה משני הקצוות ריחוק שווה, ואינה קרובה לא לזו ולא לזו. ולפיכך ציוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד, ומשער אותן ומכוון אותן בדרך האמצעית, כדי שיהא שלם".

הרמב"ם לא בא לסגור בית כנסת אחד ולפתוח את השני. שני בתי הכנסת הללו, כל אחד בדרכו, מגדלים דורות של עובדי ה' אמיתיים. הוא בא לעמוד בתוך כל אחד מאיתנו, בדיוק במקום שבו עמדתי אני - בין שני הפתחים של הלב, ולהוביל אותנו בבטחה אל הדרך הנכונה לכל אחד.

מי שנוטה לקרירות בעבודת ה' זקוק לחלק מהתלהבותו של "בירב". מי שנסחף אחר כל ריגוש קטן, עד שהוא מאבד את העיקר, זקוק לחלק מבהירותו הקרה של "אשכנז". זו לא בחירה אחת ולתמיד, אלא מדידה מתמדת: מה חסר לי היום, ברגע הזה, בשאלה הזאת. כך נעשה האדם שלם, לא בבחירה חד־פעמית, אלא בעבודה של כל ימיו.

וזו בדיוק דרך האמצע: לא מחיקת הקצוות מתוך חולשה, אלא בחירה מאוזנת, מודעת, יציבה - לא כעס ולא קיפאון, לא פזרנות ולא קמצנות, לא פזיזות ולא עצלות. איזון שנבחר מדי יום מחדש, לא ברירת מחדל שנופלים לתוכה.

אך באותה נשימה חשוב להדגיש: הרמב"ם עצמו, בהמשך אותו הפרק, כותב שלא בכל מידה האמצע הוא הדרך הנכונה. "יש דעות שאסור לאדם לנהוג בהן בבינוניות", הוא כותב, ומזכיר את הגאווה ואת הכעס, מידות שביחס אליהן צריך לסטות אל הקצה, כמעט לבטלן כליל.

וזו, בעצם, התשובה שקיבלתי באותו ערב, כשעמדתי בין שני הפתחים המקומרים בצפת העתיקה: האמצע הוא יעד נבון, אך לא תמיד הוא היעד הנכון. חוכמת החיים היא לדעת מתי לחפש את שביל הזהב, ומתי דווקא הפעם, נדרש להטות את הכף כולה לצד אחד.

**להכוונה, להקדשת העלון, לתאום הרצאה,
או לרכישת הספר "לכתוב את חיך מחדש"**

מוזמנים ליצור קשר בטלפון: **0556727691** או במייל: **13404b@gmail.com**

לשמיעת שיעורי הרב: קו ישיר 0732951279, וכן באתר ובעמדות "קול הלשון"

לקבלת העלון במייל ניתן לשלוח מייל עם המילה "הצטרפות" לכתובת 13404b@gmail.com